

לא רק סגירת אונר"א: הפתרון לבעיית הפליטים הפלסטינים

10.07.2025 | ד"ר עדי שורץ written by

ייתכן שברגעים אלה ממש שוקדת קבוצה קטנה של אנשים בארה"ב, ישראל, וכמה מדינות נוספות באזור על עיצובו של סדר אזורי חדש. על הפרק נמצאים הרחבת הסכמי אברהם, כמו גם הגעה להבנות חדשות ברצועת עזה וביהודה ושומרון. תהא אשר תהא תוצאת הדיונים האלה, על ישראל להתעקש שהפעם, בניגוד לעבר, תידון במפורש ליבת הסכסוך, והיא הדחייה הערבית, ובמיוחד הפלסטינית, של זכותם של היהודים למדינה ריבונית במולדתם ההיסטורית.

דחייה זו באה לידי ביטוי בשלל דרכים, אבל המשמעותיות שבהן הן הרישום המעוות של מיליוני ערבים כ"פליטי פלסטין" כבר במשך חמישה דורות, ותמיכה באמונתם שיש להם זכות להתיישב בישראל בשם רעיון "השיבה". את כל אלה מאפשרת סוכנות הסעד של האו"ם לפליטי פלסטין (אונר"א), שפועלת כבר כמעט שמונה עשורים לתדלק, לממן ולהעניק כסות לגיטימית לרעיון הערבי שיבוא יום וניתן יהיה למחוק את הכתם המביש של קיומה של מדינה ריבונית יהודית בשטח כלשהו בין הירדן לים. טבח 7 באוקטובר תוכנן ובוצע בדיוק כדי לממש את הרעיון הזה. זו הסיבה לאופוריה בקרב מיליוני פלסטינים ועוזריהם, כאשר נחשפו למימוש הרעיון במצלמות הגו-פרו של הטובחים; הנה-הנה, אמרו לעצמם, מתגשם חזון הדורות.

כל ניסיון להגיע להסדר במזרח התיכון התנפץ בעבר מול הסלע שאותו אנו מכנים "פלסטיניזם" ² האידיאולוגיה הגורפת המאחדת את ערביי עזה, הגדה, ומיליונים בירדן, סוריה, לבנון ובעולם כולו, סביב התנגדות מתמשכת לקיומה של ריבונות לעם היהודי בגבולות כלשהם בארץ ישראל. עם כל הכבוד להסדרי ביטחון ולהסכמים נוצצים על מדשאות הבית הלבן, כל ניסיון לבנות מזרח תיכון חדש חייב לפעול כדי לפרק את הפלסטיניזם ואת המנגנונים המתדלקים אותו.

מאבק רב-זירתי

בלבנון רשומים כחצי מיליון ערבים כ"פליטי פלסטין". רובם המכריע נולדו בלבנון והתחנכו בה, ומעולם לא נמלטו אליה ממלחמה. הם עדיין נתונים למשטר אפליה קשה ביותר. מפקד אוכלוסין שנעשה לפני כמה שנים הראה שכשני שלישים מהם עזבו את לבנון, וככל הנראה כבר זכו לאזרחות של מדינות אחרות. מצב כזה היה אמור לסיים את מעמד הפליטות שלהם, אך לא כן עבור "פליטי פלסטין" שרישומם הוא מהלך פוליטי שנועד למנוע את ההשלמה הערבית עם קיומה של ישראל. על כן, כל הסכם עם לבנון חייב לכלול את הסעיפים הבאים: (1) מפקד רשמי ומעודכן של מי שעדיין נמצאים בלבנון ורשומים על ידי אונר"א כ"פליטי פלסטין". (2) מחיקת כל מי שאינם נמצאים בלבנון מרשומות אונר"א כ"פליטי פלסטין" (3) העברת הנתונים, כ-100 עד

200 אלף לפי ההערכות, לאחריות נציבות הפליטים של האו"ם (UNHCR) עם תוכנית לאזרחם בלבנון או במדינות אחרות בתוך חמש שנים.

כמו בלבנון, גם בסוריה רשומים כחצי מיליון "פליטי פלסטין" שגם הם ברובם המכריע נולדו והתחנכו בסוריה, ולא נמלטו אליה ממלחמה. יחסה של סוריה לפלסטינים היה חיובי יותר וניתן לראות בהם כמי שהתאזרחו למעשה בסוריה, גם אם לא באופן רשמי. על כן, הדרישה מכל הסכם עם סוריה חייבת להיות, כמו בלבנון: מפקד רשמי ומעודכן; מחיקת כל מי שאינם בסוריה מרשומות אונר"א; והעברת הנותרים, כ-100 אלף לפי ההערכות, לאחריות נציבות הפליטים של האו"ם עם תוכנית לאזרחם בסוריה או במדינות אחרות בתוך חמש שנים.

אם ירדן תבקש להיות חלק מההסדרים החדשים, יש להתנות זאת בכך ש-2.5 מיליוני הירדנים שנולדו והתחנכו בירדן, והם אף אזרחים ירדנים ² כלומר לא פליטים לפי שום סטנדרט בינלאומי ³ יימחקו מרשומות אונר"א ויישארו, כפי שהם, אזרחים ירדנים לכל עניין ודבר.

ישראל חייבת להתעקש על מחיקה מוחלטת של ערביי הרשות הפלסטינית מרשומות אונר"א. מי שחי בין הנהר לים אינו "פליט פלסטין". יותר מכך, מי שחי תחת הרשות הפלסטינית, שעוסקת כל העת בקבלת הכרה כ"מדינת פלסטין", ואף נהנית מהכרה שכזו על יד 147 ממדינות העולם, אינו "פליט פלסטין". כל הסדר, הבטחה או הצהרה, שיאפשרו לרשות להמשיך ולקבל מימון מהמערב, בזמן שהיא ממשיכה לקטלג את תושביה ואזרחיה כ"פליטי פלסטין", לא יתרום דבר לשלום. להיפך, הם ימשיכו לתדלק את הפלסטיניזם, שכבר מאה שנים מונע כל הסדר. מהרשות הפלסטינית יש גם לדרוש הכרה רשמית בכך שאין לאף אחד "זכות שיבה" לשטחה של מדינת ישראל.

ולבסוף, עזה: מצב שבו יותר משני שלישים מתושבי הרצועה ממשיכים להיות רשומים כ"פליטי פלסטין", למרות העובדה שנולדו והתחנכו בעזה, ומעולם לא עזבו אותה, כמו גם המערך השלם שממשיך להעביר להם את המסר שיש להם "זכות שיבה" לתוך מדינת ישראל, היה חייב להוביל לאסון, כפי שחוונו ב-7 באוקטובר. כל הסדר עתידי ברצועה חייב לשים סוף לשקר שלפיו תושבי עזה הם עדיין פליטים. יותר ממיליון וחצי עזתים חייבים להימחק מרשומות אונר"א, תוך כדי הכרזה ברורה שאין להם "זכות שיבה" לשטחה של מדינת ישראל. כל אלה אינם בגדר התעקשות מיותרת. אלה הם גם תנאי בסיסי לכך שכל בנייה מחדש בעזה תשמש לבניית עתיד חדש וטוב יותר, ולא לשם יצירת מנגנון משוכלל לביצוע טבח נוסף בעתיד. אסור לאפשר למיליארדים לשטוף שוב את עזה, ולא משנה מה המנגנון השלטוני שם, עד שאף אחד מתושבי עזה לא יהיה רשום עוד כ"פליט פלסטין".

במשך עשרות שנים נמנעה ישראל מפעולה נגד הפלסטיניזם בגלל חוסר מעש מדיני ובשל התבוננות צבאית צרה לנוכח האיום. ישראל אפשרה לערבים בכלל, ולפלסטינים בפרט, בין אם בעצימת עיניים ובין אם בהתלהבות, להמשיך ולקיים מנגנונים שהמסר העיקרי שלהם מבחינת הערבים היה: "לא באמת הפסדנו; אנחנו נערכים לנסות שוב להביא את הריבונות היהודית

לקצה". טבח 7 באוקטובר צריך להביא התנהגות נפסדת זו לקצה. כל הסדר, חזון או הסכם נורמליזציה, ואפילו רק הדיונים לשם השגתם, חייבים בראש ובראשונה לגעת בלב הרוחות שבלב הסכסוך, והיא דחיית זכותם של היהודים להגדרה עצמית במולדתם. על ישראל לפעול להביא לסיום את השקרים והאשליות שעומדים בלב הסכסוך כבר יותר ממאה שנה.

המאמר נכתב יחד עם ד"ר עינת וילף.

פורסם באתר מקור ראשון, בתאריך 10.07.2025.

לורס איפסום דולור סיט אמט, קונסקטורר אדיפיסינג אלית לפרומי בלוף קינץ תתיח לרעח. לת צשחמי צש בליא, מנסוטו צמלח לביקו ננבי, צמוקו בלוקריה.